

การเสริมสร้างวินัยในตนเองด้วยชุดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักภavana 4 ของนักเรียน
ระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดสุวรรณรังสรรค์ จังหวัดระยอง
AN ENHANCEMENT OF SELF-DISCIPLINE USING LEARNING PACKAGE BASED ON BHAVANA
IV OF LOWER SECONDARY SCHOOL STUDENTS AT SUWANRANGSAN BUDDHIST SCHOOL,
RAYONG PROVINCE

พระสราวุธ ธีรปณฺโณ(สิริเบญจวรรณ)¹, พระปลัดสรวิชัย อภิปณฺโณ และพระครูปลัดมารุต วรมงคล

Phra sarawoot dhīrapaṇṇo (siribenchawan)

Phrapalad Soravit Apipanyo and PhraKrupalad Marut Woramongkalo.

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University

E-mail : sarasiri1995@hotmail.com¹

Received 22 June 2021; Revised 8 March 2022; Accepted 8 March 2022.

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการมีวินัยในตนเอง การใช้ชุดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักภavana 4 ในการส่งเสริมการมีวินัยในตนเอง และเปรียบเทียบระดับการมีวินัยในตนเองของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดสุวรรณรังสรรค์ จังหวัดระยอง ก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักภavana 4 เป็นการวิจัยแบบผสมวิธี โดยใช้วิธีการเชิงปริมาณเพื่อขยายผลการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ครูและผู้เฝ้าต้นสังกัดวัด จำนวน 9 ท่าน กลุ่มเป้าหมายในการวิจัยเป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 35 รูป โดยเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) แบบสัมภาษณ์ครู 2) ชุดกิจกรรมพัฒนาพฤติกรรมผู้เรียน 3) แบบทดสอบการมีวินัยในตนเอง สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ(%) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) และทดสอบสมมติฐานด้วย Paired samples t-test ผลการวิจัย พบว่า

1) นักเรียนส่วนใหญ่ยังมีระดับของการมีวินัยในตนเอง ทั้งในด้านพฤติกรรมส่วนบุคคล การอยู่ร่วมกับส่วนรวม การควบคุมตนเอง และทักษะและการเรียนรู้ อยู่ในระดับน้อย

2) ก่อนการใช้ชุดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักภavana 4 โดยภาพรวม มีระดับการมีวินัยในตนเอง อยู่ในระดับปานกลาง($\bar{X}$ = 2.30 S.D. = 0.29) หลังการใช้ชุดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักภavana 4 โดยภาพรวม มีระดับการมีวินัยในตนเอง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.04 S.D. = 0.45) และเมื่อติดตามผล พบว่า โดยภาพรวมมีระดับของการมีวินัยในตนเองดีขึ้น

3) โดยภาพรวม ก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักภavana 4 มีระดับการมีวินัยในตนเองแตกต่างกัน โดยหลังจากการใช้ชุดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักภavana 4 มีระดับการมีวินัยในตนเองสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: การมีวินัยในตนเอง , ชุดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน , หลักภavana 4

Abstract

This research aims to study the self-discipline conditions of students and to study the effects of using a learning package based on bhavana iv to promote the self-discipline of lower secondary school students and to compare the level of self-discipline of lower secondary school students at Suwanrangsang Buddhist School, Rayong province before and after using learning package based on bhavana iv. This research follows a mixed methods approach, using quantitative methods to expand qualitative findings. Key informants are teachers at Suwanrangsang Buddhist school and administrators at the temple, in total 9 participants. The target group in the research were 35 junior high school students. The tools used in the research are 1) teacher interviews, 2) a learning package based on bhavana iv, 3) quizzes on self-discipline. Statistics used to analyze data include average ($\bar{X}$) and standard deviation (S.D.) and test hypotheses with paired samples t-test. **The results showed that:** 1) Most students have a low level of self-discipline. 2) Before using learning package based on bhavana iv students had a moderate level of self-discipline ($\bar{X} = 2.30$ S.D. = 0.29). After using learning package based on bhavana iv students had a high level of self-discipline ($\bar{X} = 4.04$ S.D. = 0.45), and according to follow-up, most students had an increased level of self-discipline in all aspects. 3) Before and after using a series of activities to develop learners according to the principle of bhavana iv to promote self-discipline the students had different levels of self-discipline. After using a series of activities to develop learners according to the principle of bhavana iv students had a significantly higher level of self-discipline at the level of 0.05.

Keywords: Self-Discipline, Learning Package, Bhavana Iv

บทนำ

ในปัจจุบันสังคมไทยอยู่ในระหว่างการพัฒนา จากสังคมแบบเกษตรกรรมถึงอุตสาหกรรมเข้าสู่ยุคสังคมดิจิทัล ในสังคมที่กำลังพัฒนาในทุกด้าน ทั้งเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวิถีชีวิต จำเป็นต้องอาศัยปัจจัยหลายประการ แต่ปัจจัยหลักที่ขาดไม่ได้คือการพัฒนาทรัพยากรบุคคลให้มีคุณภาพ ซึ่งจะต้องมีคุณสมบัติทั้งด้านร่างกายและจิตใจ พร้อมทั้งความรู้ความสามารถ เพื่อรับมือกับปัญหาและอุปสรรคที่เกิดขึ้น คุณสมบัติต่าง ๆ ที่กล่าวมานี้เกิดจากการฝึกฝนพัฒนาอย่างถูกวิธี และเหมาะสมกับผู้ถูกพัฒนา ซึ่งนักวิชาการได้ให้คำนิยามของคุณสมบัติเหล่านี้ว่า “วินัยในตนเอง” ซึ่งการมีวินัยในตนเอง ทำให้บุคคลในสังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข การพัฒนาวินัยในตนเองนี้นับเป็นส่วนสำคัญของเป้าหมายในการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียน ในพุทธศาสนาคริสต์ศตวรรษที่ 20 (2561 - 2580) ในประเด็นพุทธศาสนาคริสต์ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ได้กำหนดแนวทางไว้ว่า “พัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่งและมีคุณภาพ มีพัฒนาการที่รอบด้านและมีสุขภาวะที่ดี” โดยในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 พ.ศ.2560 - 2564 ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศในส่วนที่เกี่ยวข้องกับภารกิจของสำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ 9 ยุทธศาสตร์ โดยในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทรัพยากรบุคคลมีเนื้อความดังนี้ “ยุทธศาสตร์ที่ 1 การ

เสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ ให้มีความสำคัญกับการ วางรากฐานการพัฒนาคนให้มีความสมบูรณ์ เริ่มตั้งแต่กลุ่มเด็กปฐมวัยที่ต้องพัฒนาให้มี สุขภาพกายและใจที่ดี มีทักษะ ทางสมอง ทักษะการเรียนรู้ และ ทักษะชีวิต เพื่อให้เติบโต อย่างมีคุณภาพ” สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ., 2542 ที่ได้ กำหนดความ มุ่งหมายและหลักการไว้ดังนี้ “มาตรา 6 การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็น มนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” และ “มาตรา 7 ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึกที่ ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษา และส่งเสริมสิทธิ หน้าที่เสรีภาพ ความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ มีความ ภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติ รวมทั้งส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็นสากล ตลอดจนอนุรักษ์ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่ม สร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง” ซึ่งได้กำหนดเป้าหมายในการจัดการศึกษาไว้โดยสรุปคือ (1) พัฒนาคอนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมในการ ดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข และ (2) พัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมที่มีความเข้มแข็ง มี การพัฒนาที่ยั่งยืนและมีดุลยภาพใน 3 ด้าน คือ เป็นสังคมคุณภาพ สังคมแห่งการเรียนรู้และสังคมภูมิปัญญา และการเรียนรู้ และสังคมสมานฉันท์และเอื้ออาทร และมุ่งพัฒนาคนไทยให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งด้าน จิตใจและพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น มีวินัย ประหยัด มีความเอื้ออาทร เกื้อกูล มีเหตุผล รู้หน้าที่ ซื่อสัตย์ พากเพียรขยัน ใฝ่รู้ใฝ่เรียนตลอดชีวิต เคารพความคิดเห็นและสิทธิของผู้อื่น มีความเสียสละ สามารถอยู่ร่วมกับ ผู้อื่นอย่างสันติสุข ด้วยเหตุผลดังกล่าวกระทรวงศึกษาธิการ จึงได้กำหนดไว้ในจุดหมายหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นข้อแรก คือเพื่อให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐานได้แก่ มีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตามหลักธรรมของ พระพุทธศาสนาหรือศาสนา ที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง นवलศิริ เปาโรหิตย์ กล่าวไว้ว่า วินัยจัดเป็นสิ่งที่มีความสำคัญและมีความจำเป็นต่อเด็กเพราะวินัยเป็นเครื่องช่วยแนะแนวทางความประพฤติ ของเด็ก ความมุ่งหมายที่แท้จริงของวินัย คือการที่เด็กเกิดความต้องการที่จะทำสิ่งที่ดีและเป็น ประโยชน์แก่ สังคมด้วยตนเอง วินัยที่แท้จริงไม่ใช่การบังคับให้กระทำตาม แต่เป็นเกณฑ์ที่วางไว้เพื่อให้ทุกคนได้ยึดถือเป็น แนวปฏิบัติ วินัยที่สูงสุด คือการมีวินัยในตนเองซึ่งได้แก่ การรู้จักการปกครองตนเอง ควบคุมและแนะนำตนเอง ให้ประพฤติในทางที่ดีงามอยู่เสมอ ระเบียบวินัยก่อให้เกิดความสงบเรียบร้อยของส่วนรวม กล่าวคือสังคม ประกอบด้วยคนจำนวนมาก ซึ่งมีพื้นฐานระดับการศึกษา ความรู้ จิตใจการได้รับการอบรมเลี้ยงดู ความนึกคิดที่ แตกต่างกัน ความต้องการสิ่งต่าง ๆ ในการดำรงชีวิตที่ย่อมแตกต่างกันด้วยนอกจากนี้ผลประโยชน์ของแต่ละ กลุ่มก็ไม่ตรงกัน แต่จะให้สังคมอยู่กันอย่างอิสระตามความพอใจก็ย่อมเป็นไปได้ เพื่อความสงบเรียบร้อยใน การอยู่ร่วมกันจึงต้องมีระเบียบวินัยแบบแผนคอยควบคุมความประพฤติของคนในสังคมหรือจะกล่าวอีกอย่าง หนึ่งว่า ระเบียบแบบแผนข้อบังคับ ข้อปฏิบัติทั้งปวงเรียกว่า วินัย ซึ่งเป็นสิ่งที่ควบคุมให้บุคคลประพฤติต่อกัน เป็นไปด้วยความเรียบร้อยในสังคมนั้น ๆ จากข้อความข้างต้นแสดงถึงความสำคัญของความมีวินัยที่มีต่อเยาวชน ไทยเพราะวินัยนั้นเป็นตัวจักรสำคัญในการพัฒนามนุษย์ให้มีคุณภาพมีประสิทธิภาพและศักยภาพพร้อม ที่จะ พัฒนาประเทศชาติให้เจริญรุ่งเรืองต่อไป

ในทางพระพุทธศาสนา วินัยได้รับการยกย่องว่าเป็นหลักธรรมอันเป็นมงคล สูงสุด ดังพระพุทธพจน์ว่า วินโย จ สุสิกขิโต เอตมมัลลคมุตตมัม แปลความว่า วินัยที่ฝึกไว้ดี นี้คืออุดมมงคล ในการพัฒนามนุษย์ให้สมบูรณ์ นั้น ต้องพัฒนาให้รอบด้าน ในทางพระพุทธศาสนา เรียกว่า กาวนา 4 ซึ่งประกอบไปด้วย 1) กายกาวนา (การ

เจริญกาย, พัฒนากาย, การฝึกอบรมกาย ให้รู้จักติดต่อกันเกี่ยวข้องกับสิ่งทั้งหลายภายนอกทางอินทรีย์ทั้งห้าด้วยดี และปฏิบัติต่อสิ่งเหล่านั้นในทางที่เป็นคุณ มิให้เกิดโทษ ให้กุศลธรรมงอกงาม ให้กุศลธรรมเสื่อมสูญ, การพัฒนาความสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ : physical development) 2) สีสถาวนา (การเจริญศีล, พัฒนาความประพฤติ, การฝึกอบรมศีล ให้ตั้งอยู่ในระเบียบวินัย ไม่เบียดเบียนหรือก่อความเดือดร้อนเสียหาย อยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ด้วยดี เกื้อกูลแก่กัน : moral development) 3) จิตถาวนา (การเจริญจิต, พัฒนาจิต, การฝึกอบรมจิตใจ ให้เข้มแข็งมั่นคงเจริญงอกงามด้วยคุณธรรมทั้งหลาย เช่น มีเมตตา กรุณา ขยันหมั่นเพียร อดทน มีสมาธิ และสดชื่น เบิกบาน เป็นสุขผ่องใส เป็นต้น : cultivation of the heart; emotional development) 4) ปัญญาถาวนา (การเจริญปัญญา, พัฒนาปัญญา, การฝึกอบรมปัญญา ให้รู้เข้าใจสิ่งทั้งหลายตามเป็นจริง รู้เท่าทันเห็นโลกและชีวิตตามสภาวะ สามารถทำจิตใจให้เป็นอิสระ ทำตนให้บริสุทธิ์จากกิเลสและปลดพ้นจากความทุกข์ แก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ด้วยปัญญา : cultivation of wisdom; intellectual development) และจากการสังเกตพฤติกรรม และสัมภาษณ์ผู้สอนและผู้ดูแลเกี่ยวกับการมีวินัย ในตนเองของนักเรียนโรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดสุวรรณรังสรรค์ พบว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ส่วนมากขาดความรับผิดชอบในการเรียนรู้ของตน โดยประเด็นที่มีปัญหามากที่สุด คือ การไม่ตรงต่อเวลา ขาดความรับผิดชอบในการเรียนรู้ ไม่เข้าใจหน้าที่ของตน และขาดความอดทน และมีความสอดคล้องของพฤติกรรม ที่มีต่อผลการเรียนรู้ กล่าวคือ ในกลุ่มนักเรียนที่มีปัญหาขาดการมีวินัยในตนเอง นักเรียนมีผลการเรียนอยู่ในระดับที่น่าเป็นห่วง โดยส่วนมากพบปัญหาในกลุ่มนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมากกว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และพบว่า ปัญหาการขาดการมีวินัยของนักเรียนในแต่ละด้าน เกิดขึ้นในนักเรียนคนเดียว ในเกือบทุกด้านและข้อมูลเอกสารจากบันทึกทางเอกสารที่พบว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีอัตราการขาดเรียน ที่ร้อยละ 29.03 ซึ่งมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ไม่เกินร้อยละ 20.00 และมีอัตราการหมดสิทธิ์สอบมากถึงร้อยละ 42.86 การนำหลักถาวนา 4 มาประยุกต์ในส่งเสริมการมีวินัยในตนเอง โดยแบ่งข้อข่ายดังนี้ 1) ในด้านกายถาวนา หมายถึง พฤติกรรมส่วนบุคคลของนักเรียน 2) ในด้านศีลถาวนา หมายถึง การอยู่ร่วมกับส่วนรวม 3) ในด้านจิตถาวนา หมายถึง การควบคุมตนเอง 4) ในด้านปัญญาถาวนา หมายถึง ด้านทักษะและการเรียนรู้ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมต่อความเป็นมนุษย์และสภาพความเป็นจริงของสังคม จึงน่าจะสมารถจัดปรับพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองของนักเรียนได้

ดังนั้นผู้ศึกษาจึงมีความสนใจในการศึกษา เรื่อง “การเสริมสร้างวินัยในตนเองด้วยชุดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลัก ถาวนา 4 ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดสุวรรณรังสรรค์ จังหวัดระยอง”

วัตถุประสงค์การวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพการมีวินัยในตนเองของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดสุวรรณรังสรรค์ จังหวัดระยอง 2) เพื่อศึกษาผลของการใช้ชุดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักถาวนา 4 ในการส่งเสริมการมีวินัยในตนเองของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดสุวรรณรังสรรค์ จังหวัดระยอง 3) เพื่อเปรียบเทียบระดับการมีวินัยในตนเองของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดสุวรรณรังสรรค์ จังหวัดระยอง ก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักถาวนา 4

สมมติฐานการวิจัย

1. ชุดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักภาวา 4 สามารถส่งเสริมการมีวินัยในตนเองของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดสุวรรณรังสรรค์ จังหวัดระยองได้
2. หลังการใช้ชุดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักภาวา 4 นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดสุวรรณรังสรรค์ จังหวัดระยอง มีวินัยในตนเองสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ระเบียบวิธีการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed methods research) โดยใช้วิธีการเชิงปริมาณเพื่อขยายผลการวิจัยเชิงคุณภาพ พื้นที่วิจัย คือ โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดสุวรรณรังสรรค์ จังหวัดระยอง โดยมีการแบ่งขั้นตอนการวิจัยออกเป็น 2 ระยะดังนี้

ระยะที่ 1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ครูและผู้เล็งต้นสังกัดวัด จำนวน 9 รูป/คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้การวิจัยเอกสาร วิเคราะห์ สังเคราะห์ข้อมูลแล้วนำมาเขียนบรรยายเชิงพรรณนา

ระยะที่ 2 กลุ่มเป้าหมาย เป็นนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 35 รูป ใช้วิธีเลือกแบบบังเอิญ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี 2 ชนิด คือ 1) ชุดกิจกรรมพัฒนาพฤติกรรมผู้เรียนตามหลักภาวา 2) แบบทดสอบ วิเคราะห์ข้อมูลโดย ค่าร้อยละ(%) ค่าเฉลี่ย($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) และทดสอบสมมติฐานด้วย Paired samples t-test ระหว่างเดือนธันวาคม พ.ศ. 2563 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564 นำข้อมูลเชิงปริมาณมาวิเคราะห์ด้วยสถิติค่าร้อยละ(%) ค่าเฉลี่ย($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน(S.D.) และทดสอบสมมติฐานด้วย Paired samples t-test

ผลการวิจัย

จากการวิเคราะห์ แบบสัมภาษณ์และแบบทดสอบจำลองสถานการณ์เรื่อง “การเสริมสร้างวินัยในตนเองด้วยชุดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักภาวา 4 ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดสุวรรณรังสรรค์ จังหวัดระยอง” ได้ผลการวิจัยดังนี้

1. สภาพการมีวินัยในตนเองของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดสุวรรณรังสรรค์ จังหวัดระยอง พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ยังมีระดับของการมีวินัยในตนเอง ในทุกด้านอยู่ในระดับน้อย ประกอบไปด้วย ด้านพฤติกรรมส่วนบุคคล ส่วนใหญ่ละเลยและขาดความทุ่มเทการปฏิบัติหน้าที่ของตน ไม่รู้จักเสียสละเพื่อประโยชน์ส่วนรวม และมีพฤติกรรมส่วนบุคคลในด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับน้อย ด้านการอยู่ร่วมกับส่วนรวม นักเรียนขาดความรับผิดชอบต่อสิ่งที่กระทำ ขาดการใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา และหนีปัญหา ขาดประสบการณ์ที่ดีในการพัฒนาตนเอง ด้านการควบคุมตนเอง นักเรียนส่วนใหญ่ขาดความตรงต่อเวลา ขาดความอดทนต่อสิ่งต่าง ๆ ไม่เข้าใจหน้าที่ของตน ย่อท้อต่ออุปสรรคและใช้อารมณ์มากกว่าเหตุผลในการแก้ปัญหา และด้านทักษะและการเรียนรู้ ยังขาดทักษะในการจับประเด็นสำคัญ การแยกแยะ และยังไม่รู้จักการวางแผนในการใช้ชีวิต มักใช้เวลาว่างไปในสิ่งที่สนใจมากกว่าสิ่งที่ควรทำ

2. ผลของการใช้ชุดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักภาวา 4 ในการส่งเสริมการมีวินัยในตนเองของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดสุวรรณรังสรรค์ จังหวัดระยอง พบว่า นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดสุวรรณรังสรรค์ ก่อนการใช้ชุดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักภาวา 4 โดยภาพรวม มีระดับการมีวินัยในตนเอง อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 2.30 S.D. =

0.29) ส่วนหลังการใช้ชุดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักภาวนา 4 โดยภาพรวม มีระดับการมีวินัยในตนเอง อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.04$ S.D. = 0.45) และจากการติดตามผลการใช้ชุดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักภาวนา 4 เพื่อส่งเสริมการมีวินัยในตนเอง พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่มีระดับของการมีวินัยในตนเอง ในทุกด้านสูงขึ้น ประกอบไปด้วย ด้านพฤติกรรมส่วนบุคคล นักเรียนส่วนใหญ่มีความเข้าใจในหน้าที่ของตนทั้งในส่วนของการเรียนและงานของทางวัด และตั้งใจปฏิบัติหน้าที่ของตนมากขึ้น ตั้งใจในการเรียนและมีพฤติกรรมส่วนบุคคลสูงขึ้น ด้านการอยู่ร่วมกับส่วนรวม นักเรียนส่วนใหญ่สามารถปฏิบัติตามกฎระเบียบของสถานศึกษาและวัดได้ดีขึ้น รู้จักเสียสละเพื่อส่วนรวมและรู้จักช่วยเหลือผู้อื่นมากขึ้น สามารถรับผิดชอบการกระทำของตนเองได้ และรู้จักรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ด้านการควบคุมตนเอง นักเรียนส่วนใหญ่สามารถจัดการด้านเวลาได้ดีขึ้น รู้จักรักษาเวลาและสามารถใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ มีความอดทนต่อสิ่งต่าง ๆ ได้ดีขึ้น มีความตั้งใจในการทำหน้าที่ของตนเป็นอย่างดี และสามารถควบคุมอารมณ์ได้สูงขึ้น และด้านทักษะและการเรียนรู้ นักเรียนส่วนใหญ่รู้จักแยกแยะและลำดับความสำคัญของเรื่องต่าง ๆ ได้สูงขึ้น สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดีขึ้น และมีความพร้อมที่จะพัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ สูงขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับ การเก็บข้อมูลครั้งแรก

3. ผลการเปรียบเทียบระดับการมีวินัยในตนเองของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดสุวรรณรังสรรค์ จังหวัดระยอง ก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักภาวนา 4 พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดสุวรรณรังสรรค์ จังหวัดระยอง ในภาพรวม ก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักภาวนา 4 เพื่อส่งเสริมการมีวินัยในตนเอง มีระดับการมีวินัยในตนเองแตกต่างกัน โดยหลังจากการใช้ชุดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักภาวนา 4 มีระดับการมีวินัยในตนเองสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถอภิปรายผลตามลำดับได้ดังนี้

1) จากการศึกษาสภาพการมีวินัยในตนเองด้วยชุดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักภาวนา 4 ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดสุวรรณรังสรรค์ จังหวัดระยอง พบว่า นักเรียนส่วนใหญ่ยังมีระดับของการมีวินัยในตนเอง ทั้งในด้านพฤติกรรมส่วนบุคคล ด้านการอยู่ร่วมกับส่วนรวม ด้านการควบคุมตนเอง และด้านทักษะและการเรียนรู้ อยู่ในระดับที่ต้องปรับปรุงแก้ไขในทุกด้าน มีความเห็นว่า พฤติกรรมการมีวินัยในตนเองของผู้เรียนที่อยู่ในระดับน้อยนั้น เกิดจากการไม่เข้าใจในหน้าที่ของตน และขาดตัวอย่างในการปฏิบัติที่ดี รวมถึงการขาดความเอาใจใส่ของครูและผู้ดูแล จึงต้องมีการพัฒนา ซึ่งตรงกับคำว่า ภาวนา ในทางพระพุทธศาสนา โดยแบ่งกรอบการพัฒนาเป็น 3 ด้านหลัก แต่ในส่วนของศีลนั้น แบ่งออกเป็นพฤติกรรมส่วนบุคคล และพฤติกรรมต่อส่วนรวม ดังนั้นจึงสอดคล้องกับหลักภาวนา 4 ซึ่งได้แบ่งการพัฒนามนุษย์ออกเป็น 4 กรอบคือ ด้านพฤติกรรมส่วนบุคคล เรียกว่า กายภาวนา ด้านพฤติกรรมต่อส่วนรวม เรียกว่า สีสภาวนา ด้านการควบคุมตนเอง เรียกว่า จิตภาวนา และด้านทักษะและการเรียนรู้ เรียกว่า ปัญญาภาวนา สอดคล้องกับที่จินตนา สิทธิพลวรเวช ได้วิจัยเรื่อง “เจตคติที่มีต่อวินัยในตนเองด้านวินัยในห้องเรียน ความขยันอดทนทางการเรียนและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักศึกษาระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 2 วิทยาลัยเทคโนโลยีอรรถวิทย์พัฒนการ” พบว่า ส่วนใหญ่มีแนวโน้มทางเจตคติที่ดี ส่วนนักศึกษาในกลุ่มที่ยังมีเจตคติที่ไม่ดีนั้น ครูควรต้องอบรมชี้แจงให้นักเรียนเห็นคุณค่า คุณประโยชน์ของความอดทนในการทำงาน ความรับผิดชอบ ต่อตนเองในการทำงานในหน้าที่และต้องกระทำอย่างเต็มที่ ไม่ย่อท้อต่อความยากลำบาก มีความอดทน อดกลั้นต่อปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ รวมทั้งชี้ให้เห็นถึงผลที่เกิดจากความสำเร็จในการทำงาน ยกตัวอย่าง บุคคลที่ประสบความสำเร็จในการทำงานและความสำเร็จในชีวิตที่ได้รับชื่นชม ยกย่องจากคน

รอบข้าง และสังคม เพื่อให้นักเรียนในกลุ่มนี้มีแนวโน้มเจตคติที่มีต่อวินัยในตนเองด้านความขยันอดทนทางการเรียน ดีขึ้น

2) จากการศึกษาการเสริมสร้างวินัยในตนเองด้วยชุดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักทฤษฎี 4 ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดสุวรรณรังสรรค์ จังหวัดระยอง พบว่า หลังการใช้ชุดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักทฤษฎี 4 นักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดสุวรรณรังสรรค์ ในภาพรวม มีระดับความมีวินัยในตนเอง อยู่ในระดับมาก ซึ่งสูงกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักทฤษฎี 4 ที่มีระดับความมีวินัยในตนเอง อยู่ในระดับน้อย แสดงว่า ชุดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักทฤษฎี 4 สามารถส่งเสริมการมีวินัยในตนเองของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดสุวรรณรังสรรค์ จังหวัดระยองได้ มีผลสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยคิดว่าการที่พฤติกรรมการมีวินัยในตนเองของผู้เรียนหลังการใช้ชุดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนมีผลอยู่ในระดับมาก ซึ่งสูงกว่าก่อนการใช้ชุดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ที่อยู่ในระดับน้อย เป็นเพราะว่าผู้เรียนมีพื้นฐานทางวินัยในตนเองอยู่แล้ว แต่สภาพแวดล้อมไม่เอื้อต่อการปฏิบัติ โดยเฉพาะการถูกชักจูงจากเพื่อนและรุ่นพี่ และความไม่เอาใจใส่ของครู ในการสร้างความเข้าใจต่อนักเรียนในด้านพฤติกรรมของตนเอง เมื่อถูกกระตุ้นด้วยชุดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน นักเรียนจึงสามารถพัฒนาความมีวินัยในตนเองได้ดีขึ้น สอดคล้องกับที่ สิริกร ลินสม ได้วิจัยเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมีวินัยในตนเองของนักเรียน ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดนนทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3” พบว่า 1. นักเรียนมีวินัยด้านพฤติกรรมในห้องเรียนและด้านพฤติกรรมทั่วไปในภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2. นักเรียนที่มีสถานภาพทางครอบครัวต่างกัน มีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับวินัยในตนเองทั้งในภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน 3. ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการมีวินัยในตนเองของนักเรียนนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านการเลี้ยงดู คือการอบรมแบบใช้อำนาจที่มีเหตุผล ส่วนด้านสภาพแวดล้อมสถานศึกษา ได้แก่ การปฏิบัติตนของครู พฤติกรรมกลุ่มเพื่อน และระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ส่วนตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ทางลบ ในด้านการอบรมเลี้ยงดู คือ การอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยตามใจ” 4. ชุดตัวแปรที่พยากรณ์ความมีวินัยในตนเองได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติประกอบด้วย พฤติกรรมกลุ่มเพื่อน ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การปฏิบัติตนของครู และการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจที่มีเหตุผล 5. ปัญหาของการพัฒนาพฤติกรรมการมีวินัยในตนเองของนักเรียน ในด้านการปฏิบัติตนของครู เช่น ครูไม่ค่อยเข้าใจหรือสอนเข้าใจยาก ในด้านพฤติกรรมกลุ่มเพื่อน นักเรียนชอบเลียนแบบเพื่อน เช่นการแต่งกายผิดระเบียบ ในด้านพฤติกรรมทั่วไป คือ ขาดความรับผิดชอบ และสนใจเทคโนโลยีที่ไม่จำเป็นมากเกินไป ข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาความมีวินัยในตนเอง คือ สำหรับครู ควรหาสื่อหรือกิจกรรม ที่ทำให้นักเรียนเข้าใจบทเรียนได้มากขึ้น มีการกำหนดบทลงโทษ จัดกิจกรรมปลูกจิตสำนึก หาสื่อที่ทำให้นักเรียนตระหนักในสำคัญของการศึกษา และให้มีความรับผิดชอบต่อตนเอง สำหรับผู้ปกครอง ควรให้ความรัก และเอาใจใส่ ติดตามความเป็นอยู่และผลการเรียน ตลอดจนการคบเพื่อน ปลดปล่อยช่องว่างระหว่างวัย เพื่อสร้างความสัมพันธ์และความเข้าใจที่ดีต่อกัน

3) จากศึกษาเปรียบเทียบระดับการมีวินัยในตนเองก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักทฤษฎี 4 ในการวิจัยการเสริมสร้างวินัยในตนเองด้วยชุดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักทฤษฎี 4 ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษา โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดสุวรรณรังสรรค์ จังหวัดระยอง พบว่า นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดสุวรรณรังสรรค์ จังหวัดระยอง ในภาพรวม ก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักทฤษฎี 4 เพื่อส่งเสริมการมีวินัยในตนเอง มีระดับการมีวินัยในตนเองแตกต่างกัน โดยหลังจากการใช้ชุดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักทฤษฎี 4 มีระดับการมีวินัยในตนเองสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยคิดว่า จากการที่ผู้เรียนได้รับการกระตุ้นตามชุดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ช่วยสร้างการตระหนักถึงหน้าที่อันตนพึงปฏิบัติ จึงทำให้มีพฤติกรรมแตกต่างกัน

เมื่อเปรียบเทียบก่อนและหลังการใช้ชุดกิจกรรม ถ้าหากมีการสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมจะช่วยให้ง่ายต่อการพัฒนาการมีวินัยในตนเอง โดยเฉพาะสิ่งแวดล้อมบุคคลที่ส่งผลโดยตรงต่อตัวผู้เรียน ทั้งนี้รวมถึงการเอาใจใส่ต่อพฤติกรรมผู้เรียน ของครูและผู้บริหารก็มีส่วนสำคัญในการพัฒนาการมีวินัยในตนเองของผู้เรียน สอดคล้องกับที่ ชีรเมธ เสาร์ทอง ได้วิจัยเรื่อง “ความมีวินัยในตนเองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 โรงเรียนสตึก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศึกษา เขต 32” พบว่า 1. ความมีวินัยในตนเองของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 โรงเรียนสตึก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 32 โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงระดับคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความเชื่อมั่นในตนเอง ด้านความเป็นผู้นำ ด้านความอดทน ด้านตั้งใจ ด้านความซื่อสัตย์ 2. ผลการเปรียบเทียบความมีวินัยในตนเองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 โรงเรียนสตึก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 จำแนกตามเพศ โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านความอดทน แตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 3. ผลการเปรียบเทียบความมีวินัยในตนเองของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 โรงเรียนสตึก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 จำแนกตามระดับชั้น โดยรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปองค์ความรู้

ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษาวิจัยเรื่อง “การเสริมสร้างวินัยในตนเองด้วยชุดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักภavana 4 ของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนพระปริยัติธรรมวัดสุวรรณรังสรรค์ จังหวัดระยอง” ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) โรงเรียนที่ต้องการพัฒนาการมีวินัยในตนเองของผู้เรียน ควรสนับสนุนให้ใช้ชุดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักภavana 4 เพื่อส่งเสริมการมีวินัยในตนเองของนักเรียน เพราะจากผลการวิจัย พบว่า สามารถส่งเสริมการมีวินัยในตนเองของนักเรียนได้ และควรจัดชุดกิจกรรมโดยคำนึงถึงระยะเวลา เป้าหมาย และกลุ่มประชากร เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปได้อย่างดี และประสบผลสัมฤทธิ์อย่างสูงสุด

2) โรงเรียนควรมีนโยบายสนับสนุนส่งเสริมให้มีการพัฒนาการมีวินัยในตนเองของนักเรียนในทุกระดับชั้นการศึกษา

3) นำองค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาผู้เรียนในด้านต่าง ๆ เพื่อหาแนวทางในการจัดชุดกิจกรรมให้เหมาะสมต่อการพัฒนาผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรนำชุดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักภavana 4 เพื่อส่งเสริมการมีวินัยในตนเอง ไปใช้ในโรงเรียนที่มีกลุ่มประชากรแตกต่างกับกลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัย ทั้งประเภทโรงเรียน และช่วงอายุ

2) ควรศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคล ด้านต่าง ๆ เช่น เพศ อายุ ระดับชั้น สถานภาพครอบครัว และศาสนา

3) ควรมีการเปรียบเทียบ การใช้ชุดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักภavana 4 เพื่อส่งเสริมการมีวินัยในตนเอง ระหว่างนักเรียนกลุ่มนักเรียนที่มีพฤติกรรมแตกต่างกันอย่างชัดเจน

References

- National Strategy Board. *National Strategy (2018 - 2037)*. Government Gazette Volume 135/Part 82 Kor/Page 1/13 October 2018.
- Office of the National Economic and Social Development Board Prime Minister's Office. *National Economic and Social Development Plan, No. 12, 2017 – 2021*.
- Office of the Council of State. *National Education Act, 1999*. Government Gazette Volume 116/Part 74 Kor/page 1/19 August 1999.
- Ministry of Education. (2008). *Core Curriculum of Basic Education, B.E. 2551 (2008)*. Bangkok: Teachers Council of Thailand Printing House Ladprao.
- Nuansiri Paorohit. (1997). VIESA Survey. *Guidance journal*. 31(168), 43-53.
- Phra Dhammapitaka (P.A. Payutto). (2000). *Buddha Dharma, revised and expanded edition*. (9th ed.). Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.

- Phra Brahmakunaphorn (P.A. Payutto). (2003). *Buddhist dictionary book dharma book*. (12th ed.). Bangkok: Mahachulalongkornrajavidyalaya University.
- Jintana Sitthiphonworawet. (2018). Attitudes towards Self-Discipline in Classroom Discipline Study Hardiness and Motivation for Academic Achievement of Students in the Vocational Certificate Level, Year 2, Attawit Commercial Technology College. *Research in the classroom*. Attawit Commercial Technology College.
- Theerameth Saothong. (2018). Self-Discipline of Mathayomsuksa 1 - 3 Students at Satuk School Under the Secondary Education Service Area Office 32. *Master's thesis Educational Administration*. Burapha University.
- Sirikorn Sinsom. (2015). Factors Affecting Self-Discipline of Students Junior High School Secondary School Nonthaburi Province Affiliated With Sak Ngan, Secondary Education Service Area, Region 3". *Master's thesis Educational Administration*. Dhurakij Pundit University.

